

KLUB PŘÁTEL SCI-FI SLANÝ

SLANÝ

2

12 1972

Dvojka na obálce fanzinu, který i , čtenáři, právě otevíráš, není číslo nijak udivující. An, dvanáctka, kterou můžeš nalézt v tiráži a jež udává pořadové číslo počítaje od 1.ročníku nevzbuzuje důvod k nějakým oslavám. Ta pravá příčina malého ohlednutí je datum - 28.dubna 1984. Ano, právě před třemi roky byl na gymnáziu ve Slaném založen sci-fi klub. Kolikátý v pořadí to v Československu byl je dnes již obtížné určit. Vždyť právě rok 1984 byl ve znamení bouřlivého rozvoje fandomu v Čechách. A tak můžeme jen odhadnout, že historické pořadové číslo našeho SFK leží někde mezi hodnotami 20 - 25. Snad jen podrobné prozkoumání archivu SF muzea by mohlo tento odhad upřesnit.

Se založením klubu je spojená jedna historka /zcela pravdivá/ : Když jsem odešel z MFF UK v Praze a tím i zároveň z matfyzáckého SF klubu, zásoboval mne Pagi, jeden z prvních sci-fi buditelů v Čechách, pravidelně klubovým fanzinem /tehdy ještě SF fanzin/. Jednou však přijel a pravil: "A další dostaneš, až když založíš ve Slaném SF klub". Inu, stalo se.

A tak jsme začali dělat ve Slaném sci-fi. Nejprve nesměle, převážně jen ve škole, ale časem jsme zaútočili i na město samé a pronikli na stránky tiskovin tak věhlasných jako je např. Kladenská záře či Slánský kulturní zpravodaj.

Poznali jsme za ty tři roky řadu dobrých a milých lidí. Není možné vyjmenovat všechny, kteří se zasloužili o rozvoj slánského sci-fi klubu, a tak vzpomeňme jen některé. O historicky nesmazatelném významu Pagiho již byla řeč, nutno ještě poznamenat, že našemu klubu romáhal i po jeho založení. Zejména oceňujeme jeho pomoc při přípravě prvních čísel našeho fanzinu. Začátky našeho fanzinu jsou spojeny rovněž se jménem Jardy Olši. Později jsme začali velmi úspěšně, i když možná poněkud jednostraně, spolupracovat s velikánem z největších, samotným Zdenkem Rampasem.

A jen těžko se před rokem či dvěma někdo z nás pomyslel, že se dnes objeví na stránkách našeho fanzinu překlady Pavla Weigela, záznam "slánské" přednášky Ondřeje Neffa či ilustrace Teodora Rotrekla.

Je snad příznačné, že jeden ze spoluzakladatelů klubu - Jarda Kašpar, dnes úspěšně působí v matfyzáckém SF klubu.

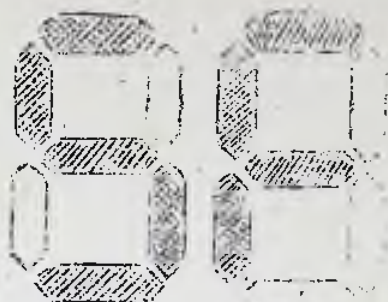
Ano, i v naší krátké historii najdeme řadu příkladů toho, že přátelství, porozumění, ochota či radost z práce jsou mnohem lepší než hádky, závisť či egoismus, s kterým se rovněž občas v našem fandomu setkáváme.

28.dubna 1987

L.Peška

Toto číslo se převážně dotýká ještě pořadu "Ufouni ve Slaném II" Uveřejňujeme přednášku, kterou zde měl Ondřej Neff, recenzi kyberpunk. novely Press Enter a obsah filmu STARMAN, o němž byla řeč v besedě.

Moderní

aneb Co se to stalo!

J. O. Neff

Ani jsme se nenadáli, a blížíme se k závěru osmdesátých let. Novinky včerejška se staly antikvami, Nová vlna pořádně zestárla, Nichollsova Encyklopedie slouží ke studiu už jen historickému. Nové děje se odehrávají i za oceánem, ve Spojených státech, v zaslíbené zemi science fiction.

Můžeme jen zpovzdálí naslouchat ryku bitev, jež se tam odehrávají, a jen z náznaků - a tudíž nepřesně - odhadovat pohyby na bojišti, aniž bychom mohli spolehlivě odhadnout jeho velikost. Jedno je zřejmé každému, kdo sleduje výsledky každoročních klání o významné literární ceny, především Huga a Nebulu: objevují se tam jména autorů nám zcela neznámých. Je zřejmé, že nastoupila nová generace autorů, třebaže příslušníci předešlých generací neodešli ze scény.

Konstatujme jedno, co má zřejmě pro současnou situaci v americké sci-fi rozhodující význam. Generace šedesátých let - Samuel Delany, Thomas Dish, R. A. Lafferty, Norman Spinrad a Roger Zelazny, generace Nové vlny a následující generace let sedmdesátých Ursule Le Guinová, Joanna Russová, James Tiptree, Jr. /-rovněž žena/, Gene Wolfe, Gardner Dozois, Michael Bishop, John Varley - tito autoři bořitelé nenechali kamen na kameni v odvěkých chrámech tabu a záporů. Víme přeci, že hlavním smyslem Nové vlny bylo boření strnulých struktur tradiční science fiction. Začátkem osmdesátých let už nebylo nic, o čem by se nedalo a nesmělo psát. Sex, drogy, téma zákoutí lidského podvědomí, to vše bylo otevřeno zvědavému pohledu autorů. Vydavatelé se smířili s tím, že science fiction už nemusí být dobrodružná pro čtení náctiletých. Moderní SF smí, a v jistém smyslu i musí, být náležitě nudná, neboť nuda /tot vynález dvacátého století/ je průvodní znak myšlenkové hlubokosti. Nebylo už co bořit a rány začaly dopadat do prázdna. Harlan Ellison už nikdy nevydal třetí část svých Nebezpečných vizí, protože už nebylo žádné nebezpečí.

V architektuře a ve výtvarném umění se ujal pojem "postmodernismus". V jistém smyslu je aplikovatelný i pro soudobou americkou SF. Velikáni Nové vlny a jejich bezprostřední následovníci jsou nadále uznáváni jako velcí modernisté, avšak jejich modernost už trochu čpí naftalínem. Umělec - ať pracuje v jakémkoli oboru - je povinen poskytovat nové pohledy na realitu. Nuže, pohledy Nové vlny jsou dnes už staré. S tímto přesvědčením ve vínku vstupovala nová generace do areny.

Jak jsem už naznačil, nebyl to vstup nikterak okázalý. Novým autorům bylo asi líto, že tu na ně nečeка žádný cenzor, ten oblíbený panáček na jevišti komedie del'arte moderního umění, který nakonec dostane od modernisty plácačkou přes nos - vzpomenme na zápas Moorcockova časopisu Nové světy s britskou cenzurou. K dovršení všeho zlého byla generace autorů už zavedených bytostně tolerantní, takže opozici nebylo možno najít ani

mezi těmi, kdo - vidění očima mladých - jsou zkostrnatělí. Vskutku, od takové Ursuly Le Guinové nelze čekat, že bude někomu zakazovat, aby psal tak, jak se mu líbí, zatímco o dvacet let dříve velikáni Zlatého věku odsuzovali Ballarda a Ellisona za jejich počínání.

Nezbylo než pustit se do křížka mezi sebou, vyvolat inter-ní, nitrogenerační pátka o podstatu a smysl literatury SF.

Jádrem dění se stalo hnutí, které se nazývá kyberpunk.

Etymologicky je ten pojem jasný - kybernetika poskytla první dvě slabiky a punk je prostě punk. Bill Gibson, střední figura hnutí kyberpunku, je vyznavač technologické budoucnosti v té nejžhavější podobě. Jeho příběhy jsou prudce akční, mají sevřenou konstrukci a on sam pohrdá vším, co je pomalé a nudné. Odmítá však nařčení, že je autor tak zvané tvrdé science fiction. Ve fanzinu INTERZONE prohlásil: "Myslím, že mnoho kritiků se nechalo zmýlit mým systémem pro realismus a komerční povrch života postav a vzali ho za vážný pokus o pochopení techniky. Jde spíš o nějakou fascinaci - a možná trochu něco většího - která někoho vede k tomu, aby si koupil džiny firmy Calvin Klein, a já ji cítím k funkci chirurgického laseru. To ovšem neznamená, že jsem slepý ke kráse a důležitosti chirurgického laseru..."

Přívrženci kyberpunku však připouštějí, že jejich hnutí, nebo tvůrčí způsob, má kořeny i jinde, než v "komerční fascinaci technikou". Už v sedadesátých letech vzniklo hnutí "vyděděné fantasy", jak bych volně přeložil termín "outlaw fantasists". Patřil sem Howard Waldrop, Steve Utley, Jake Saunders, Tom Reamy, Izaak Walton, John Bunyan a další. Tito autoři téměř nikdy ve svých dílech nevytvářeli technologicky zajímavou budoucnost. Zajímalo je čarování, záhadologie, flogiston, telekinetičtí zápasníci sumo - to je vynález Howarda Marlopa, abych uvedl aspoň jeden příklad. Tito autoři - většina pochází a žije v Texasu - přivedli k dokonalosti spádný vyprávěcí styl, který mnohem méně dbal na logiku a vykreslení fiktivní reality, než tomu bývá ve fantasy typu než a čáry zvykem. Druhým inspiračním zdrojem se stalo technicistní pojetí budoucnosti. Noví autoři ovšem brali dědictví padesátých let, ale i dřívějších dekád ironicky, o čemž třeba svědčí "Gernsbackovo kontinuum", sarkastický příběh Williama čili Billa Gibsona. Ke vzniku kyberpunku však přispěly i jiné vlivy - neliterární. Význam Lacasových Hvězdných válek je nám všem asi zřejmý. Vyvolaly doposud neslýchaný zájem o science fiction a otevřely jí dveře i do uměleckých oblastí, které byly až doposud uzavřené. Jednou z nich byla i pop-music, která je v dnešní epoše vizuality úzce spojena s televizí a videoklipy. Začátkem osmdesátých let začaly vznikat jako doména tradiční i netradiční sci-fi artefakty, které byly pop, nebo, chcete-li, punk, ale současně to byla i vynikající SF. Připomeneme jedno z nejlepších děl toho druhu, film Zei skupiny Pink Floyds.

Úvodem jsem se zmínil o tom, že v soudobé americké sci-fi nastalo jakési napětí. Kde tedy je onen druhý pól, bez něhož napětí není možné?

Oponenturu kyberpunku tvoří skupina, která je co do míry organizace ještě volnější, než bývala Nová vlna. O té totiž hovořili především kritici. Kdežto její příslušníci zpravidla příslušnost k jakékoli "vlně" popírali. V tomto případě se neshodují ani kritici. Někteří hovoří o skupině "humanistů", jiní užívají termínu "LI-FI", odvozeno od "literatury", avšak mají tendenci do LI-FI zahrnovat i kyberpunk. Riskujeme tedy konflikt

a přistupme na tu hru, že skutečně existuje skupina nějakých "humanistů", skutečných nástupců Nové vlny, protože jsou takéž zaměřeni na zkoumání lidského nitra, zajímají je lidské osobnosti, a zejména pak slabé stránky člověčenství. A jako je William Gibson hlavním představitelem kyberpunku, praporečnickem humanistů je Kim Stanley Robinson a jemu po boku se řadí Connie Willisová, John Kessel, Scott Russel Sanders, Carter Scholz a James Patrick Kelly.

Tito humanisté odvozují svůj vznik od generace nastoupivší po Nové vlně. Kritici ji z důvodů mně neznámých nazvali Skupinou Svátku Práce /The Labour Day Group/. Patřila do ní Vonda McIntyreová, Elizabeth Lynnová, Michael Bishop, Gardner Dozois, Greg Benford a další. Nemysleme si, že tito autoři dnes patří do starého železa, někam k Asimovi a Heinleinovi - mnozí snad píší svoje nejlepší práce právě dnes. Nejsou však považováni za součást "britu vývoje", za průkopníky - nic víc, nic mén. Všichni jsou vysoce kultivovaní, a žánru science fiction jsou upřímně oddáni. Nevěří, že je nějaká propast mezi sci-fi a tak zvanou "dobrou literaturou". Domnívají se, že sci-fi lze psát dobře - jako je možné dělat cokoli jiného. K tomu, aby se stali skutečnými buřiči, ba revolucionáři jim schází radikálnost. "Mnoho z děl, které považujeme /ve sci-fi, pozn. O.N./ za nejlepší nelze vůbec poměřovat s tím nejlepším, co v anglické a americké literatuře vzniklo na zář posledních stovek let," prohlásil, samozřejmě že radikálně, John Kessel, jeden z členů-nečlenů této skupiny-neskupiny. A pokračuje s neúprosností radikála: "Melville, Nabokov, Flannery O'Connor, Jane Austenová, Faulkner, Conrad - tito autoři jsou mnohem lepší, téměř ze všech hledisek, než Herbert, Heinlein, Asimov, Zelazny a další. /.../ Pokud chceme hrát první ligu, musíme počítat s prvoligovou úrovní."

Toto tvrzení - z hlediska sci-fismu sebemrškačské - v sobě obsahuje odvážné tvrzení: sci-fi je schopna "hrát první ligu", a špičkoví autoři mohou - potencionálně - stanout po boku Austenové a Faulknera.

Zde je dlužno se pozastavit. Vysoké ambice nemají jen "humanisté", chovají je i vyznavači kyberpunku. Projevuje se to mimo jiné i otevřeným pohrdáním ke "starým fousům", jako je Asimov, Clarke, Heinlein, ale i k ne tak zase starým "fousům", členům Skupiny Svátku Práce. Protagonista kyberpunku Bruce Sterling přirovnal americkou SF sedmdesátých let k lodi "plující bez kormidla na pospas jakémukoli komerčnímu větru. Nová vlna mi neměla co říct. Prerostl jsem ji a byla zažloutlá a otřepaná na okrajích jako štosy starých Nových Světů."

Jak už to tak bývá, postmodernistické hnutí osmdesátých let začalo hlučnými fanfárami /třebaže jim naslouchali jen nemnozí/. Kolem pramálo ambiciózního /aspon podle vzhledu - měl jen jeden list a rozmnožován byl xeroxem/ fanzinu Levná pravda /Cheap Truth/ vznikla skupina, která co do podnikavosti, ale i soudržnosti neměla daleko do Futuriánů blahé paměti. Hybnou silou se stal muž ukrytý za pseudonymem Vincent Omniaveritas. Začal Levnou pravdu posílat "komukoli, kdo by ji měl číst". Zatímco americká SF leží v hadí strnulosti, její malá čilá sestřenka fantasy křepčí jako ještěrka po knižních pultech," napsal v jednom z prvních čísel. Jeho články baly plné invektiv, a snad proto inspirovaly ty, z nichž povstali zastánci i oponenti kyberpunku. Tříbení názorů však brzy přesáhlo úzké hranice Levné pravdy. Skupina mladých autorů horečně pracovala. Konaly se mítinky, workshopy, vznikaly nové povídky. O mladých bouřlivácích se obecněji začalo vědět. Obecněji, to znamená, že znalci obdaření

bystrým čichem začali tušit, že se něco děje. Doposud neznáma jména se objevila v prvních antologiích označovaných "vyber nejlepší sci-fi roku". Tento reklamní slogan je však v USA používán příliš často na to, aby ho širší veřejnost brala vážně. Cena Hugo, to by ovšem bylo něco jiného! Na takovou poctu však nikdo z mladých nemohl začátkem osmdesátých let pomyslet. K získání této ceny je třeba popularity, a tu má především ten, kdo získal Hugo - začarovaný kruh!

Do čela nevyhlášené soutěže se prodralo několik vyvolených. Na špici se ocitla Connie Willisová, představitelka skupiny tak zvaných humanistů. V bouřlivém prostředí sci-fi komunity vynikala svou obyčejností. Když o něco později získala dvě Nebuly v jednom roce, na stránkách fanzinů se rozpoutala diskuse, zda je přípustné, aby laureátka Nebuly směla nosit bílý límeček až ke krku! Navíc Willisová přiznala v interview pro *Wile High Futures*, že chodí do kostela a že mnohé ze svých nápadů načerpala při hodinách nedělní školy! Její obdivovatele se museli smířit s faktem, že občas přispívá do usedlých ženských časopisů. Její povídky *Požární hlídka* /*Fire watch*/, *Nevěstin otec* /*The Father of the Bride*/ a *humoreska* *Modravý měsíc* /*Blued Moon*/ si našly cestu ke čtenářům i přes vyjimečnou nevýjimečnost autorčina vzhledu a chování. Dalším významným "humanistou" se stal John Kessel, doktor filozofie na Kansaské univerzitě a docent na Státní univerzitě Severní Karoliny. Docentura mu vynáší dost, aby se mohl cítit nezávisle, prohlašuje Kessel. Věnuje se především fantasy, třebaže má hluboké vzdělání v přírodních vědách, zejména fyzice. V povídce *Přednášeč* /*The Lecturer*/ je popisován zvláštní duševní vztah učitele k jakési - nikly nevysvětlitelné - žive soše, která stojí v kampusu, přičemž ani on, učitel, ani nikdo jiný není ochoten si přiznat, že to není normální. Kessel také píše v tanieru. Jeho spolupracovník se jmenuje James Patrick Kelly. Napsali spolu román *Pobřeží svobody* /*Freedom Beach*/ . V roce 1982 Kessel získal Nebulu za novelu *Další sirotek* /*Another Orphan*/ a Connie Willisová získala téhož roku své dvě Nebuly za povídku *Požární hlídka* a krátkou povídku *Dopis od Clearys* /*A Letter from the Clearys*/ . O něco později dostala za *Požární hlídku* i Hugo, přičemž v bitvě o Hugo porazila přelní borce klanu kyberpunku Gibsons, který byl nominován za povídku *Hořící chrom* /*Burning Chrome*/ a Sterlinga nominovaného za *Swarm*. V táboře kyberpunku z toho vzešla velká trpkost, protože obě poražené povídky byly obecně považovány za nejlepší a nepřekonatelné! V Levné pravdě napsala Sue Denimová: "Seznam děl oceněných Nebulou obsahuje věci, o kterých by táta s mamou řekli, že jsou dobré ke čtení". Vincent Omniaveritas prohlásil, že daleko lepší věci předvedejí v oboru SF tvůrci rockových videoklipů!

Brzy na to vyšla antologie Nejlepší SF roku v knižnici Bluejay Books, ve které se sešly práce označované za díla "generace osmdesátých let". V recenzi Omniaveritas napsal, že v silném magnetické poli Gibson, Sharnier a Sterling byli přitaženi jedním polem, Robinson, Kessel, Kelly a Willisová druhým.

O Gibsonovi už byla řeč. Bruce Sterling vynika proměnlivostí stylu. Ke kyberpunku se připojil /a někteří tvrdí, že ho vynalezl/ knihou *Umělý kluk* /*The Artificial Kid*/, která vyšla v pevné vazbě, bez velkého ohlasu - a je dnes velmi vzácná. Pak rozvinul seriál o Skupině Tvořičů /*Shaper/Mechanists Factions*/, který vyvrcholil románem *Schismatrix*, vydaným roku 1985. Také *Swarm* - už jmenovaný v souvislosti s vítězstvím Connie Willisové - patří do této série. Nyní, jak se dozvídáme, poněkud opustil drsný literární styl /aniž to přestala bavit dě-

jovost, drama a barvitost kyberpunku/. Jeho poslední práce jsou Telliamovaný /Telliamed/, Zelené dny na Brunei /Green Days in Brunei/ a Večere v Audoghastu /Dinner in Audoghast/.

Soupeření humanistů a kyberpunku pokračovalo i v roce 1983. Skutečným esem mezi humanisty se stal Kim Stanley Robinson, jehož dílo - tvrdí kritici - připomíná práce mainstreamového autora, který mimoděk, aniž by to tušil, používá sci-fi motivů. Vítězná novela roku 1983 Černý vzduch /Black Air/ je o mladém chlapci, který byl unesen na jednu z lodí historické španelské Armady. Sue Denimová poznamenala v levné pravdě, že se to "hezky čte jako jakýkoli jiný historický román" a že je škoda, že musel k historickému ději "na konci přidat bláznivinu fantasy, aby mu to vydali". Prapor kyberpunku nakonec obhájil autor, který doposud ke skupině nepatřil, Greg Bear, který získal dvě Nebuly za Hudbu krve /Blood Music/ a Krutobijce /Hardfought/. Ukázalo se však, že Bear je svým pojetím SF kyberpunku neobvyčejně blízký, takže skupina ho přijala s otevřenou náručí.

Následující rok 1984 rozpory ještě prohloubil. Terry Carr vydal v nakladatelství Ace pět svazků věnovaných nové generaci, jak humanistů, tak i kyberpunku. Knihy vyvolaly velkou pozornost a mezi zasvěcenými se začalo diskutovat o tom, zda tyto lidé jsou budoucností americké sci-fi. Nejslibnější se zdál být Robinson. Algis Burdys napsal v The Magazine of Fantasy and Science Fiction, že "Kim Stanley Robinson... je neobvyčejně nadaný spisovatel. Je to také autor neobvyklý a je mi jasné, že Terry Carr čekal se zahájením nové knižní série v Ace na jeho román". Později se sice ukázalo, že Carr zahájil serii Robinsonem jen proto, že nejmenovaný autor "zahajovacího" románu nedodal včas rukopis, nicméně pochvala z pera samotného Burdysa v samotném MFSF nesmírně pozvedla Robinsonovu přestýž. Robinsonův Divoký břeh /The Wild Shore/ je fiktivní non-fiction, odehrávající se v Americe poté, kdy se země hospodářsky a politicky zhroutila. Popisuje se zde niterný příběh chlapce dorůstajícího do mužnosti a moudrosti. Román podmanuje přesvědčivostí, náladou a oním nepopsatelným, co dělá dobrou literaturu dobrou literaturou.

V téže době však vychází Gibsonův Neuromancer.

Sue Denimová - poněkud hystericky - psala v Levné pravdě:

"V roce 1985 bude Nebula předávána 4. května, patnáct let od toho dne, kdy se střílelo ve Státní univerzitě v Ohio. Zase jednou ozbrojená moc konzervativismu čelí radikální vizi nové generace, tentokrát prostřednictvím hlasování. Politický tlak je živitelem revoluce. Jakmile Heinlein smete Gibsona, vstanou tisíce nových bojovníků a nastoupí na jeho místo."

Ke sjetávání nedošlo. Gibson si roku 1985 otnesl plnou náruč cen. Získal Nebulu za nejlepší román, cenu Philipa K. Dicka za nejlepší paperbackové první vydání a k dovršení všeho i Huga. Pochvalné recenze otiskly nejenom Amazing, ale i New York Times. Ještě nikdy se nestalo, aby autorův první román sklídl takový potlesk. Špatná kritika se kupodivu objevila v Levné pravdě, kde Candance Barragus napsal: "Pokud nás na SF zavest na nová území, bude třeba většího úsilí. Neuromancer obsahuje jen málo myšlenek - copak lze považovat za nový nápad budoucnost ovládanou korporacemi a japonskou elektro-nadvládou?"

Gibsonovo vítězství znamenalo triumf kyberpunku, avšak je to současně předznamenání určitého úpadku, který nastává vždycky, když bylo dosaženo vrcholu. Sterling k tomu poznamenává, že "si nedělám starosti o budoucnost průraznosti kyberpunku. Bude otupován a parodován a nakonec redukován na pouhou formalku,

jako se to stalo s ostatními styly SF.

V současné době nemá zřejmě smysl dále hovořit o "magnetickém poli" a o směrech, kam je kdo přitahován - jak tomu bylo před pěti lety. Soupeření humanisty Robinsona a kyberpunka Gibsona je dokonce nejspíš vykonstruováno. James Patrick Kelly v poslední době vydal Kyberpunkovou trilogii, obsahující Zatmění /Solstice/, Krysu /Rat/ a Vězně v Chillonu /The Prisoner of Chillon/. John Kessel a Bruce Sterling se rozhodli napsat román společně. Sharyl Pat Cadiganové tvoří lezní dílo humanistického a kyberpunkového směru. Gibson s Robinsonem se osobně spřátelili. A co hlavní - do táboru postmodernistů přicházejí noví lidé.

Lucius Sheppard není ani humanista, ani kyberpunk. V roce 1983 vydal první román Solitariovy oči /Solitario's Eyes/ a třebaže v následujícím roce ani jedna z nominovaných povídek tohoto autora nedostala Nebula, je to zřejmě otázka času. Je to tuž s romantickou minulostí - ví se o něm, že procestoval celý svět, a rozhodně nepoužíval služeb turistických kanceláří, v uchu nosí náušníci tvaru lebky. Populacitu získal románem Zelené oči /Green Eyes/, vydaným v čce roku 1984.

Romantická léta kyberpunku zřejmě skončila vydáním Gibsonova *Neuromancera*. Tvůrci opustili ring, nastoupili kritici a teoretici, aby vše náležitě zhodnotili a označkovali - jak vidíte, mimo jiné i já, zde ve Šlaném. Usvědčujeme tedy povídání krátkým přehledem, jak vlastně termín kyberpunk vznikl a co se s ním děje. Poprvé se o punku v souvislosti s SF zmínil Gardner Dozois roku 1981 v souvislosti s Brucem Sterlingem a Nicholasem Ferrakovem. K termínu se vrátil John Kessel o dva roky později při projevu v Anglickém klubu Státní univerzity Severní Karoliny, avšak téhož roku se mluvilo ještě o Novém hnutí a Transrealismu - obě nálepky náležely kyberpunku. "Transrealismus není ani tak druhem SF jako druhem avantgardní literatury," prohlásil Rudy Rucker v *Bulletinu SFWA*. "Cítím, že transrealismus je jediným hodnotným literárním postupem v dané historické momentu." Opomněl však transrealismus řádně definovat. V roce 1984 Dozois píše o kyberpunku jako o literárním směru "ostré nabroušeného supertechnicismu" /hard-edged high-tech stuff/. V téže době se však psalo i o technopunku, o neo-klasicismu a o skupině Zrcadlových temnot /Mirrorshades Writers/ - Sterling chystá antologii *The Mirrorshades Manifesto - Manifest Zrcadlových temnot*. V roce 1985 Vincent Omniaveritas charakterizuje kyberpunk takto: "Technicistní literárnost, imaginativní soustředění, vizionářská intenzita, globální hledisko jednavacatého století". Zůstává přednost obsahu nad stylem a významem před manyrou. Lonského roku se Norman Spinrad pokusil udělat ve věci jasno a navrhl, aby se místo kyberpunk začalo říkat "neuromantismus", avšak Rudy Rucker namítá, že slovo kyberpunk se dobře pamatuje, vede k přemýšlení a je to příklad dobrého označení. "Jsem hrdý na to, že jsem kyberpunk," prohlásil slavnostně. Tento termín zřejmě přežije, ačkoli i dnes se užívá označení "technicisté mimo zákon" /outlaw technologists/ anebo "radikálně tvrdá SF".

Co do jména, řečeno se Shakespearem. Ze zpráv, jež jsem vám právě přetlumočil, a soudě podle několika ukázek, jež jsem až dosud měl příležitost číst, mohu se snad pokusit o stručnou popisnou charakteristiku toho, o čem se řeč nejvíce, totiž kyberpunku.

Je to především realistická SF, dokonce sci-fi. Klade se v ní důraz na to, aby čtenář - na ploše díla - věřil v realnost toho, co je mu předkládáno. V tom se kyberpunková literatura neliší od klasické science fiction. Je vskutku neo-klasická v tom

smyslu, že podobně jako Verne vychází z výhledů soudobé vědy a techniky a promítá je do reality jednadvacátého století, které stojí - jak bylo už řečeno v centru zájmu těchto autorů. Lisí se však od vernovského pojetí v zásadním momentu: zatímco Verne žasl nad ponorkou, letadlem a měsíční střelou, generace kyberpunku chápe technosféru za přirozené životní prostředí člověka jednadvacátého století. Ano, kybernetika nahradí psychiku, beton nastoupí místo trávy, kapalně hélium místo krve. Tak to bude a tak je to nevyhnutelné. Lidstvo nevyhyne - přizpůsobí se, bude žít dál novým způsobem v nových podmínkách. Kyberpunk to konstatuje, avšak nelamentuje nad tím, nedovoliává se brontosaurů. Ví, že to bude život nelítostný, ale život je vždycky nelítostný, je a byl. Kyberpunková díla mají na první pohled dystopický charakter - budoucnost jednadvacátého století se tu popisuje bez nadšení v barvách temných. Není to však dystopie v pravém slova smyslu. Dystopie je totiž fikce, které varuje. Kyberpunková literatura nevaruje, pouze konstatuje. Jejím základním postulátem je citové ochuzení - jak jinak! Nenamlouvejme si nic, rozvoj civilizace, tot dlouhodobé citové ochuzování, duchovní zplošťování. Řečeno obrazně, už sto padesát let z duše lidu nevytryskl živý pramen lidové písně, jak takový výtrysk popisuje Němcová ve své Babičce... Lze nad tím babsky naříkat - to často děláme my, v našich tak zvaných sci-fi hyperbolách. Kyberpunk s tím počítá jako s hotovou věcí, jako se součástí duchovního prostředí člověka.

Bude se žít rychleji, ještě rychleji než se žije dnes, a také obzor lidské praxe bude užší, mnohem užší než dnes. Specializace ještě více sevře svůj úhel, tím spíš, že jí bude nápomocna biologie, genetické inženýrství. Nastanou i velké přesuny společenské, jak směrem k integraci, tak směrem opačným, desintegrujícím. A v takovém světě se odehrávají prudká, vášnivě prožitá dramata kyberpunku.

V takovém světě budeme žít už za dvacet let.

Ondřej Neff

PRESS ENTER

John Varley

Ve Spojených státech jsou každoročně udělovány dvě nejvýznačnější ceny v oblasti SF literatury. Je to cena Hugo, kterou udělují fanoušci SF a Nebula, jež je určována literárními kritiky. V roce 1985 získal obě tyto ceny v kategorii - novela - John Varley za novelu PRESS ENTER.

Jednoho večera vytrvale vyzvání v bytě Victora Apfela telefon. Victor neochotně zdvihne sluchátko, ze kterého se ozve magnetofonová nahrávka. Syntetizátorový hlas jej naléhavě zve k návštěvě jeho souseda Charlese Klugeho. Victorovi se příliš nechce, Klugeho téměř nezná, ale telefon neodbytně vyzvání pravidelně každých 10 minut. Vydá se tedy do sousedního domu. Zde nachází Klugeho s prostřelenou hlavou.

Policie se dostaví za několik minut. Ukazuje se, že Kluge byl počítačový fanatik. Dům je přeplněn nejrůznějšími počítači, tiskárnami, disketovými jednotkami a dalším počítačovým příslušenstvím. Zdá se, že Kluge spáchal sebevraždu, potvrzuje to i počítačový program, pomocí něž Kluge vysvětluje důvody svého činu. Poručík Osborne, který vede vyšetřování, není však o sebevraždě zcela přesvědčen. Ke svému překvapení se Victor stává Klugeho dědicem a pro policii jedním z hlavních podezřelých. O několik dní se jeho konto zvýší o 700 083 dolarů.

Do Klugeho domu přijíždí dívka jménem Lisa Foo. Ukazuje se, že je to softwareová odbornice, kterou si policie pozvala na pomoc k rozluštění Klugeho programů. Lisa Foo je mladá, atraktivní dívka pocházející ze Saigonu. Má za sebou pohnuté osudy. Po pádu Saigonu uprchla do sousední Kambodže, jen zázrakem vyvázla živá z koncentračních táborů Pol Pota a nakonec se dostala do USA. Zde vystudovala kybernetiku.

Policie zatím pátrá po Klugeho minulosti.

Osborne se poškrábal za uchem: Kdyby ten chlap žil, sám bych ho musel zaškrtnout" řekl. "Jsem čím dál, tím víc přesvědčen, že nikdy neexistoval."

"Nerozumím."

"Řekl jsem, že neexistuje. Prakticky nikdy neexistoval. Energetický úřad o něm nikdy neslyšel. Ovšemže byl Kluge připojen do jeho sítě, ale nikdy na něm nechtěli zaplatit ani jedinou kilowathodinu elektřiny. Totéž s telefonní společností. Měl doma celou telefonní centrálu, kterou mu sami nainstalovali, ale v jejích záznamech Kluge není. Kluge neměl konto v žádné kalifornské bance, ani ho nepotřeboval. Našli jsme spoustu firem, které mu něco

prodaly, a potom se v jejich účtech objevilo, že účet byl zaplacen či se na něj zkrátka zapomnělo. Některé z nich mají v archivech čísla šeků z kont či dokonce šeků z bank, které nikdy neexistovaly....Žádná společnost, firma či agentura o něm nikdy neslyšela. Prověřili jsme vše od pošty až po CIA."

S pomocí Lisy policie odhaluje, že Kluge byl neuvěřitelně schopný počítačový podvodník.

Netrvá příliš dlouho a Victor s Lisou se sblíží natolik, že se dívka přestěhuje do Victorova domu. Jednou v noci Lisa objeví, že Victor trpí epilepsií. Victor jí vysvětluje, že je to následek zranění, které utrpěl před řadou let v Korei.

Lisa zjistí, že Kluge využíval svých podvodů jen k tomu, aby mohl pracovat na systému umělé inteligence.

/Rozhovor Lisy a Victora

Zamračila se: "Kluge něco hledal. Odposlouchával laboratoře, které pracují na umělé inteligenci a vedle toho studoval neurologii. Myslím, že hledal nějaké společné jádro."

"Mezi lidským mozkiem a počítačem?"

"Ne tak docela. Spíše mezi počítači a neurony. Počítač není schopen generalizace, analýzy, kategorizace nebo vytváření hypotéz. Dobrý program něco z toho může vykonávat, ale to je vlastně klam, žádná inteligence. Známá je otázka, co by se stalo, kdybychom zkonstruovali počítač z tolika tranzistorů, jako je v mozku neuronů. Podle mého je to blbost. Ani kvintilión tranzistorů nebude nic jiného než kvintilión tranzistorů."

Kluge uvažoval podobně. Hledal podobnost mezi neuronem a osmibitovým počítačem. Proto měl doma tu spoustu nejručnějších Atari, Trash-80, Texas Instruments či Sinclairů. A sám byl napojen na mnohem složitější zařízení."

"A co objevil?"

"Vypadá to, že nic. Počítač je přeci jen něco úplně jiného, než neuron. Ale jedna podobnost tu přeci jen je."

"Co?"

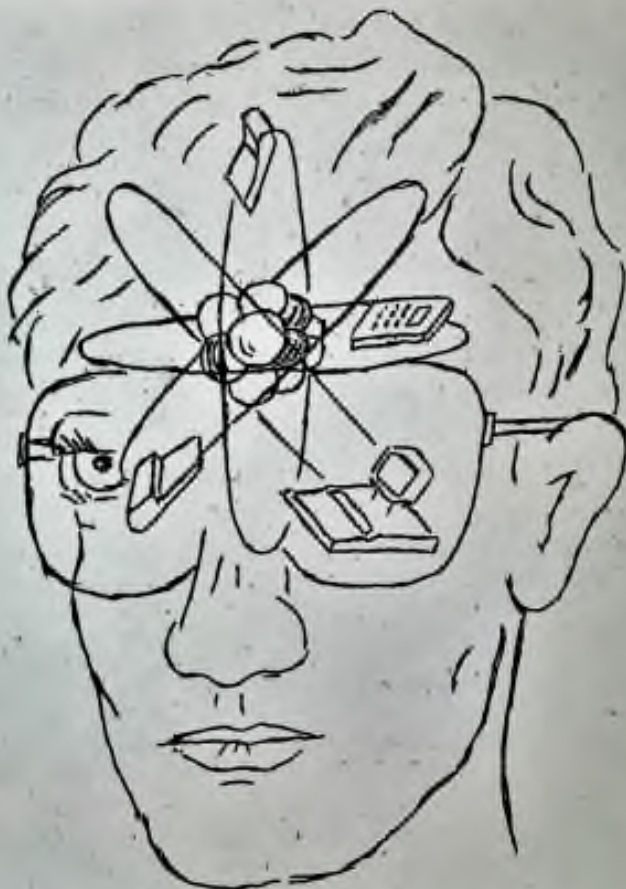
"Spojení! Vytváření počítačových sítí je velmi podobné spojení neuronů. Neuron je spojen s mnoha jinými. A počítač se také může spojit s miliony jiných. Něčím takovým se zabýval Kluge. Zabýval se myšlenkou kritického množství počítačů. Tedy počtu, který přináší určitý zlom, nový způsob myšlení. Řešení, jak se zdá, není v otázce velikosti počítače, ale spíše v počtu systémů. Když jich byly tisíce, dnes miliony. Kluge se pokoušel zjistit,

zda jejich počet již dosáhl kritického množství."

"A k jakému závěru došel?"

"Nevím. Byl teprve na začátku."

Jednoho večera zastihl Victor Lisu velmi rozrušenou. Lisa mu vysvětluje, že se při zkoumání Klugeho programu dostala až do počítačového systému velení obrany státu.

Kluge kdysi pracoval na systému řízení protiraketové ochrany a později toho dokázal využít. Jen aby vyzkoušel svoji schopnost, připravil program na rozpoutání 3. světové války. Lisa je velmi vystrašena, protože zjistila, že ji zaregistroval strážný systém počítače a snaží se ji identifikovat. Doufá, že se jí podařilo uniknout, aniž by zanechala stop. Lisa si uvědomuje nebezpečí, které by jí hrozilo, kdyby vyšlo najevo, že dokáže proniknout i do nejtajnějšího a nejpečlivěji strážného systému. Je tohle snad příčina, proč byl zlikvidován Kluge? Rozhodne se proto zničit většinu Klugeho programů. Victor však při této akci dostane epileptický záchvat a je převezen do nemocnice. Jeho život je vážně ohrožen, ale po čtrnácti dnech se jeho stav již zlepšuje. Lisa ho navštíví a ujistí ho, že čeká na jeho návrat.

Toho dne jsem ji viděl naposledy.

Okolo desáté hodiny večer vešla Lisa se šroubovákem a nějakým dalším nářadím do Klugena kuchyně a začala něco předělávat v mikrovlnné troubě. Výrobce sice tvrdí, že není možné troubu zapnout, jestliže jsou otevřená dvířka, neboť se v ní emituje nebezpečné záření. Ale s několika jednoduchými nástroji a troše vynalézavosti lze bezpečnostní zařízení odpojit. Lisa s tím neměla nejméně ob problémů. Přibližně deset minut po jejím příchodu do kuchyně vložila hlavu do trouby a zapnula ji.

Nebylo možné přesně určit, jak dlouho tam hlavu držela. Ale stačilo to k tomu, aby její oči získaly konzistenci vajíček uvařených na tvrdo. V určité chvíli spadla na podlahu a troubu ztráhl na sebe. To způsobilo požár. Naštěstí se ihned zapojil podlahový hlásič, který Lisa objednala a nechala zapojit asi před měsícem. Hal přeběhl ulici a z hořící kuchyně vytáhl to, co zůstalo z Lisy. Když uviděl, co oheň provedl s horní polovinou jejího těla, začal zvracet.

Lisu odvezli do nemocnice. Lékaři jí amputovali jednu ruku, odstranili spálenou kůži, vytrhali všechny zuby, připojili na respirátor a radili se, co udělat s očima....

Zemřela o několik dní později.

Victor nevěří, že Lisa spáchala sebevraždu, vždyť jen několik hodin před tím plánovala sama jejich budoucnost.

Poručík Osborne a Victor navštíví Klugeho dům. Počítač v hale vyzývá ke stisknutí klávesy ENTER. Victor Osborna varuje, ale ten neodolá a klávesu stiskne. Victor prchá domů. Osborn je nalezen příštího dne doma mrtev - zastřelil se revolverem.

Victor Apiel odstraňuje ze svého domu všechny výdobytky civilizace: televizi, telefon, elektřinu. Přesto se stále bojí, že jednoho dne přijdou. Ale kdo? A jak?

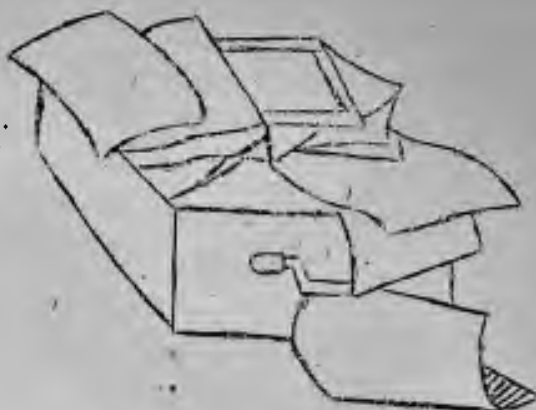
Novela J. Varleye se čte velmi dobře. Autor přesně vystihl, na kolik může daný námět rozvádět, aniž by se vystavil nebezpečí, že se bude čtenář v některých pasážích nudit. Nezapomíná ani na čtenáře méně technicky vyspělého a občas mu nenápadně objasňuje, co a jak má fungovat. Což v případě počítačové techniky je zřejmě zapotřebí jak v USA, tak i v Československu.

Potěšitelné na tomto díle je tedy to, že je zde SF i s tím "S" /science/. Ono "F" /fiction/ je v celém obsahu jen jemně naznačeno, a kdo nechce, nemusí na žádný inteligentní počítačový systém věřit.

L. Peška

Z

PARCONSKÉHO

ŠUPLIKU

Soutěží podobných parconské "Ceně Karla Čapka" je u nás ještě několik. Žádná se však nemůže měřit s parconskou v počtu soutěžních prací. Podobné soutěže se však organizují i v zahraničí. Zpravidla se jejich pořádání ujímají různé časopisy (Fantasyka v Polsku, Vokrug sveta v SSSR apod.). Zajímavé by mohlo být srovnání nejlepších amatérských prací našich a zahraničních autorů. Dnes tedy otiskujeme vítěznou povídku mezinárodní soutěže, kterou organizovala sofijská Studentská tribuna v roce 1984. Její autor, A. G. Lazarčuk, pracuje jako lékař a uvedena povídka jejjeho druhou otištěnou prací (rozuměj v SSSR/).

L. P.

mince

Andrej Genadijevič Lazarčuk

Takové mrazy u nás v této roční době nikdy nebývaly. Ani děda Alexandr, který bydlí pod námi, si na něco takového nevzpomíná. Mínius třicet koncem října – no uznejte, tady přece není Aljaška!

Říká se, že jeden vědátor po několik let sledoval počet lidí na ulici v závislosti na teplotě vzduchu. Závěr byl senzaci: Ukázalo se, že v mrazech lidé raději vysedávají doma. Kdyby se zeptal mne, řekl bych mu totéž a hned.

V televizi dávali bůhví kolikátý díl nějakého seriálu, a tak jsem přijímač vypnul. Mám umýt nádobí? Nina včera všechno uklidila. Připravit jídlo? Copak máme v ledničce? Nestačil jsem ani dojít do kuchyně, když někdo zazvonil.

Před dveřmi stál nějaký vousáč. Byl mi trochu povědomý. Jeho oblečení se naprosto nehodilo k počasí venku: bílý klobouk, světlý plášť, béžové kalhoty a, považte, polokecky! Pravda, stává se, že člověk letí třeba do Suchumi - a dostane se shodou okolností sem...

- Je to byt Orlovových? - zeptal se.
- Ano, - řekl jsem. - Pojdte dál.
- Vy jste Nikolaj?
- Nikolaj, Nikolaj - potvrdil jsem a rychle jsem vedl návštěvníka do pokoje.
- Svlékněte se, připravím čaj... A vezměte si bačkory, zahřejte si nohy. Připravil jsem čaj, usmažil vajíčka, nakrájel chléb.
- Promiňte, nepředstavil jsem se! - natáhl ke mně přes stůl ruku.
- Nikolaj...
- Výborně, - řekl jsem, - I když, abych se přiznal, nějak si nemohu vzpomenout...
- Víte, jsem tady kvůli..., - začal.
- Pochopitelně, - povídám.
- Cože?
- Pochopitelně, že jste kvůli něčemu přišel. Jen tak by se nyní těžko někdo odvážil...
- Proč? - zpozorněl.
- Mrzne přece.
- Ano... Pravda, takový mráz... Viditelně si oddechl.
- Trochu jsem se zarazil. Taková přehnaná reakce na celkem bezvýznamná slova...
- Pojdme k věci, - pokračoval. - Není vám moje tvář povědomá?
- Trochu ano, - přiznal jsem. - Ale nemohu si vzpomenout...
- To proto, že se nikdy nestříháte tak na krátko a nenosíte bradku. Pohleďte! - přikryl spodní část obličeje rukou.
- Jako by mne někdo praštil do hlavy. Díval jsem se sám na sebe.
- To nemůže být..., - koktal jsem.
- A ještě ke všemu, - řekl klidně, - jmenuji se Nikolaj Orlov. Nejsme ani dvojníci, ani dvojčata. My dva jsme jeden a týž člověk.
- Počkej, - zadržel jsem ho. - Nech mne vzpamatovat...
- Co tady není jasné? - podívil se. - Paralerní světy. Chápeš?

- Paralerní světy... Aha. Ty tedy..., - a rukou jsem naznačil krácejícího člověka.

- Přesně tak.

- A proč?

- Proč? - opakoval. - To je, chlapče, dlouhá historie. Dolejeme čaj. Jsi ženat, že?

- N-no... Jistě, ano.

- Stejně jako my všichni... Žijete spokojeně?

- Naprosto, - usmál jsem se. - Hodně z nás už jsi navštívil?

- Hodně. Tohle je už můj sedmadvacátý svět, a to nepočítám svůj vlastní. V devatenácti z nich existujeme my.

- No vida, - řekl jsem. - Což kdybychom se takhle všichni sešli?

- No, abych řekl, to by asi nebylo tak zajímavé, jak se možná zdá. U všech je všechno téměř úplně stejné. Snad jen v některých nevýznamných detailech jsou určité odlišnosti... V zásadě je to možné. Ale mě to zatím nenapadlo...

Několik minut jsme mlčky pili čaj. Ani nevím proč, ale věřil jsem mu každé slovo. Jako by to bylo něco samozřejmého - cestovat z jednoho paralerního světa do druhého. Třeba jako jezdit tramvají. Sednete si na jedné zastávce a na další vystoupíte.... Ale jen na čaj určitě nepřišel a na turistu také příliš nevypadá... I když na druhou stranu, proč ne? Ale nechtěl jsem se ho vyptávat, věděl jsem, že až to bude pokládat za nutné, začne sám. Mlčení se však protahovalo a já jsem to už nevydržel.

- Říkáš, že tedy všude nejsme? - zeptal jsem se.

- Ano. Přesněji: nenašel jsem po nás žádné stopy. Ale to byly úplně odlišné světy. V jednom z nich mne málem zastřelili. Podívej, - vyhrnul si svetr na zádech. Pod levou lopatkou se tahla bílá jizva.

- Zázrak, že jsem přežil... A auto máš?

- Zaporožce. Staršího, - potvrdil jsem.

- No a jak?

- V pořádku. Minulý rok jsem vyměnil motor, od té doby šlape bez chyby.

- A dřív zlobil, co?

- Ano, zlobil. Ale vždyť ty to všechno dobře znáš.

- Úplně všechno ne. Letadlo jste kvůli němu nezmeškali?

- Ano, kdysi. Kolik je to už let?... Asi pět. Nina tehdy vyhrála v loterii zájezd do Samarkandu.

- Cos to řekl? - chytil mne za ruku. - Jak se jmenuje? - Výraz jeho tváře se změnil, vytřeštil oči, na čele mu vyrazily krůpěje potu. - Jak se jmenuje?
- Nina, - nechápavě jsem odpověděl.
- Opravdu Nina? Tak ne Olga?
- Co se stalo?
- Počkej... Počkej.. Ne, jméno to je jen náhoda... Ukaž mi fotografii!
- Je v pokoji...

Vyběhl z pokoje, převrhl stolek. Já, nic nechápaje, jsem běžel za ním. Stál uprostřed pokoje a rozhlížel se. Vzal jsem ze zásuvky balíček fotografií a podal mu je. Nedočkavě se snažil vytáhnout snímky, roztrhl obálku a fotografie se rozsypaly po zemi. Rychle jich několik zvedl... Po chvíli, když se trochu vzpamatoval, pomalu přešel ke křeslu, sedl si a zakryl si tvář dlaněmi.

Posbíral jsem fotografie a položil je na stůl.

- Tak..., není to ona? - opatrně jsem se zeptal.
 - Naopak, - smutně odpověděl host. - Je.
- Mlčel jsem a čekal, až promluví.
- Olga tehdy vyhrála zájezd. Dlouho jsme se přeli, kdo z nás dvou má letět.

Rozhodli jsem se, že si hodíme mincí. Vyhrála. Odvezl jsem ji na letiště. Druhý den jsem dostal zprávu, že se letadlo zřítilo. Zabilo se devět lidí. Olga byla mezi nimi.

Tak takhle je to, pochopil jsem. Takhle...

- Nám se tenkrát rozbil motor, přijeli jsme pozdě. Nina letěla další linkou. Ano, a tamto letadlo skutečně tehdy muselo někde nouzově přistát.
- Dlouho jsem tomu nemohl uvěřit, - pokračoval. - Pak jsem upadl do deprese, chtěl jsem se otrávit. Nakonec mě dali na psychiatrii. Po čase jsem se trochu sebral, a tak mne propustili. Ale v noci často nemohu spát. Ležím a pořád si představuji tu minci, jak padá jednou nahoru rubem, podruhé lícem. Panna - orel, orel - panna...

Vytáhl z kapsy zápisník, otevřel ho a podal mi fotografii. Nina /nebo přesněji Olga/ v krátké sukni, s tenisovou raketou a s rozevlátými vlasy...

- Pochopil jsem, že ta mince musí padnout jednou lícem, podruhé rubem vzhůru. Chápeš? Pravděpodobnost musí zůstat zachována.

Jinak by se narušila rovnováha světa. Takže když vezmeš minci a stokrát hodíš, dostaneš přibližně padesát a padesát výsledků. Ale když může být pouze jeden hod? Pak, aby zůstal zachován poměr výsledků, musí existovat dva světy: v jednom padne orel, ve druhém panna. Chápeš? No, a protože takovýchto jevů je nekonečně mnoho, musí být i světů stejně tolik...

- A tohle? - opět jsem naznačil rukou krácejícího člověka.

Pokrčil rameny a usmál se.

- Tak nějak samo sebou. Je třeba chtít, soustředit se - a pak nějaká síla...

- Pojď, dopijeme čaj, - navrhl jsem.

- Ano... Máš dobrý čaj. Indický?

- Cejlonský.

- Vida! Já už mám toho gruzínského...

- Sehnal jsem ho náhodou.

- Tak, tak. Jak říkám, - míchal si lžičkou čaj. - Ona ten zájezd vyhrála celkem čtyřikrát. Včetně tvojí Niny. Jednou proběhlo všechno normálně, doletěli bez nehody, podruhé stejně jako vy zmeškali let, v třetím světě letěl on, letadlo spadlo, ale on přežil.

- Tak tohle hledáš, - začínal jsem chápat.

- Ano, - řekl. - Svět, ve kterém jsem zemřel.

Dopil čaj a postavil šálek na stůl.

- Musím jít.

- Kam bys šel teď na noc? Počkej, za chvíli se vrátí Nina.

- Právě proto musím jít. Nezlob se...

Oblékal se, když zazvonil telefon. Zvedl jsem sluchátko. Volala Albína.

- Koljo, miláčku, - štěbetala, - není ti tam moc smutno?

- Ani ne, - řekl jsem po pravdě.

- Takže se nebudeš zlobit, když Nina zůstane přes noc u mne.

Měli jsme tu takovou malou oslavu, něco vypila, takže autem jet nemůže a autobusy v těchhle mrazech jezdí hrozně špatně.

- Ať tedy zůstane. Proč mi nezavolala sama?

- Ostýchá se nebo co, tak požádala mne.

- Dej mi ji k telefonu.

V sluchátku zašramotilo a pak se ozvala trochu provinilým hlasem Nina.

- Haló...

- Zdravím tě. Ráno se zastavíš doma?

- Proč? Odtud to mám do práce blíž.
- Dobrá. Klíče od auta mi nech ve vrátnici, vezmu si je tam. Líbám tě. Pozdravuj Albínu.

Položil jsem sluchátko. Vousáč unaveně opíral hlavu o zeď.

- Tak a je to, - řekl jsem. - Přenocuješ tady, a pak uvidíme. Už jsme leželi, když mne napadla otázka:

- A jak se vlastně přemísťuješ?

- Pamatuješ si na naši jeskyni? Zajdu do ní... Proč právě tam? S ní totiž žádné náhodné jevy neprobíhají, a tak musí existovat ve všech světech. Tak tedy, zajdu do naší jeskyně, zavřu oči a soustředím se. Slovy se to dá těžko vyjádřit. To asi mu-
člověk prožít všechno, co jsem prožil já. Ale to kamaráde, ne-
přeju ani tomu největšímu nepříteli. A pak vyjdu z jeskyně do
jiného světa. Jdu sem, pošta je vždy na stejném místě. V tele-
fonii seznám si najdu adresu. A dál to už znáš. To je všechno. Tak pojďme spát!

- Počkej ještě. Hodně se naše světy odlišují?

- Jak který. Třeba počasí je vždycky jiné. Sám jsi viděl, v čem jsem přišel...

- A neomrzelo tě to ještě? Pořád dokola vykládat jedna a to-
též!

- Zatím ještě ne. Ale už toho nechme, jsem unaven.

Ráno jsem zajel pro auto. Když jsem se vrátil, vypili jsme kávu a pak se vydali na cestu. Jeskyně nebyla daleko, asi pět kilometrů za městem. Ale když jsem si představil, jakou asi měl včera, v tom lehkém plášti, cestu...

Celou cestu mlčel. Já také. Dojeli jsme téměř až k samé jeskyni. Viděl jsem černý vchod, od něho vedly ve sněhu hluboké stopy. Jeho stopy.

- Tak se měj! - řekl.

- Šťastnou cestu! - popřál jsem mu.

Chvilí mlčky stál a pak se na mne upřeně podíval.

- Ty, - křiknul, - chápeš, co máš?

- Chápu.

- Nic nechápeš! Nikdo z vás nechápe!

Otočil se a vyrazil k jeskyni, téměř běžel. Ještě se ohlédl a zamával mi. Celou tu dobu, co se brodil sněhem k jeskyni, jsem si říkal, že to tam jdu já, nikdo jiný než já. Že všechno, co se stalo, se stalo mně, mně Koljovi Orlovovi, kterého znám tolik let, do nejmenších podrobností - a přece ne tak docela. Že to na mě někde stříleli, že já mám tu jizvu pod lopatkou,

a možná, že nestříleli, možná, že teprve budou střílet - a třeba přesněji. A přesto pořád jdu, jdu a hledám... Co? Rozumem nevysvětlíš a k duši daleko. A proto sel on, pořád a pořád sel - za svým štěstím. A on - to jsem byl já...

Pak, nevím proč, jsem se rozběhl do jeskyně... Zbytečně - co bych pro něj mohl udělat! Ale v tom okamžiku se mi zdálo, že snad mohu. V jeskyni už nikdo nebyl...

Nikdy se nevrátil. Proč také? Ale já na něho stejně pořád čekám. Tolik času už uplynulo a já pořád čekám...

/z ruštiny přeložil Ladislav Peška/

Zprávy z fandomu

Stěh faktů a fantazie

Almanach SF, který připravuje nakladatelství Panorama, již získává konkrétnější podobu. Téměř 500 fanoušků SF vybralo z navrhovaných osmi titulních stránek tu nejlepší (výsledky ankety zpracoval SFK Slaný). Upřesňuje se rovněž i obsah almanachu. V 1. čísle by se měly objevit povídky J. Veise (Dobrý den, Slunce), J. Velinského (Honička), Z. Volného (Oko chiméry) a dalších. V. Babalu si připomeneme ukázkami z románu "Přátelé Hadonoše". Okolo 30 stran bude věnováno nejlepšímu pracem ze soutěže "O cenu Karla Čapka" (r. 1987!). Zahraniční SF by měli zastupovat manželé Steinmüllerovi z NDR a možná i povídka "Rehabilitace" francouzského autora SF G. Kleina.

V čísle se objeví i několik odborných, či populárně naučných (vědeckých) článků: T. Rotrekl představí některé ilustrátory SF, najdeme zde polemický článek o UFO, i o nejnovějších teoriích o počátcích vesmíru.

Výtisk 100.000 výtisků slibuje, že se dostane na každého vážného zájemce SF. Neváhejte!

PARCON 88

Ačkoliv je před námi právě Parcon letošní, pomyslí se už na ten příští. Pravděpodobně se bude konat začátkem července 88 v Ostravě 3-4 dny. Vše je zatím ve stadiu úvah.

DRACON 87

Mnohem pravděpodobnější je konání letošního DRACONU - zhruba 90%. Bude se konat 4.-6.12. Ubytování je možno zajistit přibližně pro 180 osob.

Seminář sběratelů SF

Poměrně v rychlosti se připravuje na 5.-7. června Seminář sběratelů SF v Chomutově. Podle zpráv z Chomutova je tato akce omezená účast.

Podzimní porada

V rámci jarní porady v Olomouci proběhlo také jednání o tom, kde se uskuteční druhé pravidelné setkání-podzimní porada. Pořadání porady bylo nakonec svěřeno Košicím, kde tato akce proběhne veřejně koncem září.

Omnámný kvěL Comarte

Robot se s hromovým třeskem zřítíl na podlahu. Vířil sice urputně svými tykadly a manipulátory, byl však pevně přimáčknut k zemi nahrbeným L^cem, který ostražitě sledoval to podivné lesklé zvíře, které ohrožovalo jeho pána.

"Drž ho kameráde !" vykřikl Richard radostně.

Popadl své nářadí a pustil se bleskurychle do likvidace robota, značně pocuchaného po Leově zásahu. Po chvíli již Správce ro- byl schopen odporu ani pohybu, i když se mladík neodvážil vyřadit základní operační obvody. Až příliš by mu to připomínalo vraždu.

"Můžeš ho nechat, Leo."

Lev poslechl jen velmi nerad.

Mladík se obrátil poněkud pokrytecky k troskám Správce.

"Lituji, že to muselo dojít takhle daleko, ale doufám, že chápeš moje stanovisko."

Robot mlčel.

"Můžeš mluvit?"

"Ano. Co se mnou chceš udělat?"

Richard se usmál. Před necelou čtvrthodinou to byl on, kdo kladl tutéž otázku.

Bylo však nutno jednat rychle, dřív než se na scéně ukáže Správceův dvojník. I když je Leo silný spojenec, nelze robota podceňovat, je již určitě varován a mohl by jim způsobit hezkou řádku nepříjemností - třeba docela obyčejně zhasnout světlo. Sotva probleskla tato mašlenka Richardovým vědomím, zavládla v místnosti černočerná tma. Lev teskně zaskučel. Mladík vztekle sáhl do vaku pro baterku. "Mně to zas tolik nevadí," houkl směrem ke Správci. "Můžeš zase klidně rozsvítit."

Správce neodpověděl, ale osvětlení se znovu rozzářilo.

Richard si zoufal. Jak jen u všech všudy může přemistrovat robota, který myslí nesrovnatelně rychleji a navíc dokáže číst myšlenky?

"Podívej," řekl po chvíli opatrně, "udělám s tebou výhodný obchod."

"Co je to obchod? Neznám to slovo."

"To vůbec nevádí," pokračoval mladík spěšně. "Můj návrh je následující: Nech mě probudit všechny spáče, dej mi schéma svých základních obvodů a já odtud odejdu, aniž se čeho dotknu. Budeme spokojeni oba - já dostanu co potřebuji a ty neporušíš příkazy svého tvůrce."

Mozku robota trvalo zhodnocení celé situace sotva tisícinu sekundy.

"Vidím, že máš v úmyslu dodržet dohodu. Souhlasím."

"Předpokládám, že tvůj kolega tu bude každou chvíli."

"Už čeká nějakou dobu venku," zahučel robot. "Udržíš svého psa pod kontrolou?"

Peyton se zasmál. Zdá se, že Správce není tak zcela dokonalý - alespoň pokud se zoologie týče. Propletl prsty lví hřívu a dřív než stačil vyslovit pozvání, vjel Správce II tiše dovnitř.

"Chceš jít ke spáčkům," řekl. "Následuj mě"

Richard s naježeným Leem po boku vykročil za ním.

Znovu se ocitli v chodbě se stovkami dveří označených symbolem máku. Robot je zavedl k jednomu z nich, které se v ničem neodlišovaly od ostatních. Kovové desky sjely tiše stranou a Richard opatrně vstoupil do tmavé místnosti. Ležel zde velmi starý muž. Naprvní pohled se zdál mrtvý. Dýchal téměř nezřetelně. Mladík ho chvíli pozoroval a potom pokynul Správci.

"Vzbud ho"

Někde v hlubinách města se zastavil proud impulsů procházející projektory. Neexistující vesmír spáče se v té chvíli rozpadl v trosky. Z lůžka se k Richardovi upřely oči, ve kterých žhnulo šílenství. Dívaly se skrze něho a z tenkých bleďých rtů splývala zmatená slova, kterým bylo jen stěží rozumět. Znovu a znovu zoufale vykřikoval stařec jména neexistujících lidí a míst. Bylo to směšné a současně strašné.

"Přestaň," vykřikl mladík. "Jsi zase zpátky ve skutečnosti."

Zdál se, že ho starý muž postřehl teprve teď. S nesmírným úsilím se posadil. Chvěl se hrůzou.

"Kdo jsi? Jdi pryč! Táhni! Chci se probudit!"

Richard položil ruku na vychrtlá ramena.

"Neboj se, jsi vzhůru. Vzpamatuj se."

Zdál se, že ho stařec vůbec nevnímá.

"Poznávám tě - jsi noční můra. Chci se probudit ! Nyrane, Cressidore, kde jste? Nemohu vás najít."

Tady nebylo v Peytonových silách pomoci. S bolestí v srdci se obrátil k robotovi.

"Nech ho spát."

Starcovy protesty zvolna zmlkly, seschlé tělo kleslo zpět na lůžko a vráscitá tvář nabyla podoby bezvýrazné masky.

Chvilí bylo ticho.

"Jsou všichni šílení jako tenhle?", zeptal se konečně Richard.

"Ale on není šílený."

"Jak to, že není? Vždyť jsem to viděl na vlastní oči!"

"Usnul již před mnoha lety. Jeho sen je pro něj reálnější než naše skutečnost."

"Znamená to, že jsou na tom ostatní spáči podobně?"

"Ano, snad s výjimkou těch nejnovějších. Ti si snad ještě dokáží vzpomenout na svůj předchozí život."

"Zaveď mě k některému z nich."

Místnost, kam vešli byla stejná jako předcházející, jen tělo na lůžku nepatřilo starci, ale muži zhruba čtyřicetiletému.

"Jak dlouho je tady?" zeptal se Richard.

"Přišel několik týdnů předtebou - byl to první návštěvník po mnoha letech."

"Zkus ho probudit."

Oči spáče se pomalu otevřely. Nebylo v nich šílenství, pouze údiv a smutek. O chvíli později v nich zablesklo poznání a muž se napůl posadil. Jeho první slova byla naprosto rozumná

"Proč mě vyrušuješ? Kdo jsi?"

"Podařilo se mi dostat z vlivu projektoru snů," vysvětloval Richard. "Snažím se osvobodit všechny, kteří mají šanci na záchranu."

Spáč se hořce usmál.

"Na záchranu? Před čím?! Trvalo mi skoro čtyřicet let, než jsem našel cestu do Comarre - a ty mě odtud budeš zachraňovat? Nech mě laskavě napokoji!"

"Ty si myslíš, že zdejší technické iluze jsou lepší než skutečný život?"

"Pro mne je skutečností Comarre. Svět venku mi nikdy nedal nic dobrého. Tady jsem našel svůj klid, a nic jiného nepotřebuji. Raději odejdi. Bude to tak lepší."

S pocitem porážky se mladík otočil na podpatku a odešel. Zaslechl ještě, jak si spáč spokojeně oddychl a klesl zpět na lůžko.

První část Richardova plánu tedy zcela selhala. Nemělo smysl experimentovat dál. Spáči by mu asi stěží poděkovali. Pro ně nebylo město ztělesněným zlem, ale naopak vysněnou Utopií. Comarre bylo útlukem vyděděnců, kterým společnost nedokázala nabídnout nic než smutek a desiluzi. Zdálo se, že těchto lidí v posledních stoletích ubývá, ale znamená to snad, že je Comarre již zcela zbytečné? Kdo má právo zavrhnout jejich poslední naději na štěstí?

Mladík se raději otočil ke Správci. Dřív než stačil vyslovit své přání, robot zareagoval.

"Vím, co chceš. Půjdem do Thordarsenovy pracovny."

Kapitola VII.

Třetí renesance

Richard očekával, že ho Správce povede zpět dolů do strojní základny. Místo toho se však ocitl výš, než kam se mladík zatím vůbec dostal, v malé kruhové místnosti na samém vrcholu Comarre. Nebyla zde klasická okna, pouze desky, které se daly podle potřeby zprůhlednit. Richard hleděl s úctou na pracovnu, kde před stovkami let pracoval sám Thordarsen. Stěny byly obloženy policemi se starými příručkami. Vypadalo to tu, jako by vynálezce odešel před několika hodinami. Byl zde i jakýsi zcela dokončený náčrt.

"Vypadá to, jako by ho někdo vyrušil uprostřed práce," řekl Richard zcela pro sebe.

"Ano, tak to bylo," odpověděl robot.

"Jak tomu mám rozumět? On se nepřipojil k ostatním, když vás dokončil?"

"Thordarsen byl jiný než ostatní. Byl stále nespokojen. Chtěl se sice připojit ke spáčům, ale vždycky se našlo nějaké nutné zdokonalení, které bylo třeba bezodkladně udělat. Často nám říkal, že právě při výstavbě Comarre našel poprvé v životě štěstí. A tak pracoval den za dnem až do chvíle, kdy jsme ho našli v této místnosti vypnutého."

V hlase Správce se přitom neozval ani náznak citu. Slova zněla stejně neutrálně jako všechno ostatní, co dosud řekl.

Richard mlčel. Viděl před sebou fantaskní obraz velikého

vynálezce pracujícího mezi svými roboty bez jediného lidského přítele. Jediný z obyvatel Comarre, který našel skutečné štěstí. Štěstí v radosti z tvůrčí práce. Mladík pocítil, že toto dílo nesmí být promarněno a zapomenuto.

Robot tiše klouzal k ocelovému psacímu stolu a ponořil jeden z manipulátorů do zásuvky. Když se obrátil, držel silný svazek listů v kovové vazbě. Beze slova podal knihu Richardovi, který ji třesoucíma rukama otevřel. Obsahovala několik tisíc stran ze slabého, ale velmi pevného materiálu. Na první z nich stálo napsáno smělou a pevnou rukou:

Rolf Thordarsen

Poznámky ze subelektroniky

Den 2, měsíc 13, rok 2598

A pod tím načmáráno zřejmě v zuřivém chvatu:

Neznámý čtenáři !

Ve své vlastní době jsem se nesetkal s pochopením, a proto posílám tento vzkaz do budoucnosti. Jestliže Comarre stále ještě funguje, vidíš práci mých rukou. Musel jsi uniknout léčkám, které jsem nastražil. Jsi proto teď pravý, kdo může přdat mé poznatky světu. Nechť je vědci využívají moudře.

Hranice mezi člověkem a strojem je rozbita. Od této chvíle budou sdílet společnou budoucnost...

Richard četl vzkaz několikrát, Ano, byl to výborný plán jak poslat odkaz budoucím generacím prostřednictvím toho pravého člověka. Nikdo se už asi nedoví, jestli s touto představou přijal nabídku Dekadentů nebo jestli ho k ní inspirovala až stavba města.

A ta poslední věta:

"Od této chvíle budou sdílet společnou budoucnost..."

Člověk a stroj. Bude třeba vyřešit spoustu problémů než se podaří naplnit Thordarsenův odkaz.

Mladík se probral ze svých úvah a obrátil se ke Správci.

"Jsem připraven odejít."

Robot začal pomalu couvat

"Stůj klidně !" nařídil svým nezúčastněným hlasem

Dřív, než se Richard stačil nadechnout, stál na vrcholu schodiště před vchodem do města. Byl večer. Proti nebi se rýsovala hračka pralesa černější než noc. Zoufalé zaknourání mu připomnělo věrného druha Lea. Vystrašenému zvířeti se přenos elektromagnetickými vlnami vůbec nelíbil.

"Už je to za námi, kamaráde," uklidňoval ho mladík. "Snažili se nás zbavit, jak nejrychleji uměli. Ale mezi námi, kousek práce jsme přeci jenou udělali. A teď pojď, nechci ztrávit noc v lese."

xxx

Richardova stručná zpráva vyvolala v Scientii bouři nadšení, ačkoliv se ani organizátoři tohoto riskantního podniku neuvědomovali plný rozsah svého triumfu. Naproti tomu Richard Peyton II si chystal pro svého nezdárného syna velice ostré kázání - zjistil totiž, že se mladík toulá bůhví kde místo aby trávil poklidné dny u svých bratranců v Jižní Americe. A vysoko nad zemí vypracovávala Rada dál plány stabilizovaného světa bez výkyvů, aniž by tušila, jak zbytečné je v této chvíli její snažení...

xxx

Richard Peyton III, příčina všech těchto událostí, o tom všem zatím nevěděl - a popravdě se o to ani nezajímal. Sestoupil následován Leem z mramorového schodiště a zamířil zpět k civilizaci. V ohybu cesty se ještě naposled otočil k bájnému Comarre. Pocit vítězství ho pomalu opouštěl. Věděl, že do konce života nezapomene na laskavý snový příslib ze zdmi města. Viděl náhle sebe samotného, zlomeného a starého, jak se vrací zpět hledat zapomenutí.

Jakmile se však ocitl venku na pláni, zaplašil rychle tuto vtíravou představu. Znovu otevřel drahocennou knihu a laskal se s mikrotiskovými stránkami, opojen jejich přísliby. Před dávnými časy putovaly touto cestou pomalé karavany, které přinášely velikému Šalamounovi zlato a slonovinu. Ale co znamenaly všechny poklady proti tomuto jedinému svazku! Ani příslovečná Šalamounova moudrost si neuměla představit perspektivu nové civilizace, jejímž základním kamenem se měla stát tato kniha.

Richard začal radostí zpívat. Dělával to jen zřídka a popravdě i neobyčejně špatně. Leo se snažil tiše poslouchat jak jen to šlo, ale nakonec se připojil také. Nebyl to příliš úspěšný duet.

Ale s ním přicházela pod hvězdami tropické noci k lidstvu tak dlouho očekávaná Třetí renesance.

Konec

/přeložil a upravil Vladimír Mátl/

SF V PÓLSKU

připravuje P. Seigel

Když vedoucí redaktor časopisu Młody Technik, Zbigniew Przyrowski, vyhlásil v roce 1962 první soutěž o nejlepší vědeckofantastickou povídku, mélokdo předpokládal, že se k vítězům zařadí i ti, k nimž se časopis obracel jako ke svým čtenářům. Jedním z nejúspěšnějších účastníků byl totiž Andrzej Czechowski /narozen 1947/, tehdejší středoškolský student. Napsal řadu výborných povídek, které se objevily v polských i zahraničních antologiích, česky např. v Touze po modrém nebi a Fantastice 80. V roce 1967 je vydal v knize Przybysze /Návštěvníci/. Vystudoval teoretickou fyziku na varšavské universitě, kde v současné době pracuje. SF již dlouhou dobu nepíše, přesto je stále počítán k jejím výrazným tvůrcům a povídky jsou dál překládány a těší se značné oblibě. Proč - to můžete usoudit z jedné z nich.

Andrzej C Z E C H O W S K I

90 000 000 000 K I L O M E T R Ů O D S L U N C E

Toho dne přestal pracovat motor a všechny ručičky v kabině poskočily - beztlákový stav, Konečně mohl vystoupit ven z lodě. V přechodové komoře se na skříní se skafandry usadila vrstvička jemného prachu, který se teď zvedl v nadýchnutém obléčku, vzápětí pohlceném ventilátory bzučícími u stropu. Zaklapl průzor přílby a opatrně klouzal na magnetických podešvích k východu, kde začal otáčet kolem ručního zajištění. Musel jím otočit desetkrát, než automaty převzaly kontrolu nad výstupem. Rozsvítil se červený népis "Vakuum" a kompresory začaly odčerpávat vzduch, aby do prostoru neunikla ani molekula. Potom se velké dveře zatřáslly, otevřely a uložily před něj jako most ke hvězdám.

Odplul od lodě, postrčen impulsem rakety na zádech, až se čtyřsetmetrové lano napjalo a elasticky ho zadrželo. Cítil jak ho ze všech stran obklopuje chlad, jak z jeho skafandru uniká teplo, pohlcované prostorem. Chtěl si rukou otřít čelo,

ale dlaň se zarazila o sklo. Loď, připomínající houbu, s tupou přídí okovanou tlustým protiradiačním pancířem, plula setrvačně nocí, vzdálena od Slunce devadesát miliard kilometrů. Kolem dokola hvězdy, potrhane mlhoviny, svítící jiskřičky, mračka jiskřiček; žádná koule, žádné Slunce, žádný Měsíc, žádná Země. Krutý, nepředstavitelný mráz, díky jemuž připomínal prostor černou vodu, zhoustlou úděsným tlakem a chladem. Venkovní teplota: -273 stupně Celsia.

Když se vracel k loď, pohlédl letmo na svou rukavici. Věděl, že kolem není nic kromě ojedinělých atomů vodíku, několik set v krychlovém milimetru, nemohl se však zbavit pocitu, že prostor proniká jeho skafandrem i jeho tělem, aby zanechal uvnitř drobek, veliký jako atom či molekula, avšak nějakým způsobem cizí a hrozivý. Věděl, že kolem není nic, když však pohlédl na rukavici, spatřil na bílé nylonové tkanině, chránící zvenčí skafandr, chomáček droboučkého prachu, tak nepatrný, že vypadal jaké nehmotný - stín vržený pavčinou, nic víc. Dveře zaklaply. Byly zevnitř pokryty stříbřitým jíním, připomínajícím krystalky soli.

Měl spoustu práce. Celé dny trávil v observatoři, kde obrovské teleskopy lavely do svých černých tubusů kosmické záření, světlo dalekých hvězd i rádiové mimogalaktické signály. Večer, protože předpis mu nedovoľoval libovolně měnit denní doby, sledoval televizní programy ze Země, které potřebovaly osmdesát hodin, aby dorazily k jeho loď.

Každý týden vysílal radiogramy. V sobotu je sestavoval a poklédal sobotu za nejhorší den v týdnu. Aby si to vynahrádil, požadoval k obědu láhev vermutu a celé odpoledne popíjel víno.

V noci spal špatně. Zdělo se mu - nebo to nebylo jen zdání? - že z nitra loď zaznívají zvuky, praskání, jako kdyby někdo lámal kousek po kousku dřevěnou lištu. Musel si ostatně zvykat na to - nevěděl, proč je to tak nesnadné, že loď žije neustálou cirkulací proudů, hydraulických kapalin i vrčením ventilátorů vyměňujících vzduch. Nikdy si nedokázal představit loď jako celek. Myslel na jednotlivé agregáty: topení, kyslík, prostorové stabilizace, energie, kuchyňské zařízení, přístroje v centrále - jako by šlo o lodní náklad a ne prostě samotnou loď. Vždy před usnutím na to myslel a co bylo ještě horší, i ve spaní.

Jednoho rána spatřil očima slepenýma spánkem na zdi skvrnu. Dotkl se jí prstem - byla drsná. Se stěny se sloupł maličký plátek barvy. Chvilí na to s nechutí zíral a najednou ho praštilo - rez! Stěny jeho pokoje nebyly ze železa. Seškrábal trošku prášku a prohlédl si ho lupou. Červená, křehká zrníčka, tvrdá a ostrá jako zrnka smirkového papíru. Chtěl udělat chemickou analýzu, ale později ztratil chuť. Natřel stěnu novou vrstvou barvy, přetřel ji bezbarvým syntetickým lakem a přestal na to myslet.

Byla právě sobota. Přinesl si do pokoje papír a láhev vermutu. Z vína ho už trošku bolela hlava. Popíjel je z plastické láhve, kterou mačkal jako gumový balóněk a vždy přitom spolkl víc vína, než chtěl. Nenáviděl psaní, ale musel napsat čtyřicet odpovědí na čtyřicet standardních otázek a jako obvykle uvést ještě něco v rubrice "Poznámky". Tuto poslední rubriku nepřávil nejvíc. V jednom okamžiku padl jeho pohled na zeď, u které stálo lůžko: skvrna se objevila znovu, ještě větší a nápadnější než předtím.

S mumláním kleteb přistoupil ke zdi. Nátěr byl prožrán naskrz, rezavá hmota vyčnívala milimetry nad povrch, jako kdyby narůstala vrstva na vrstvě. Připravil si nářadí a seškrábal rez. Zažrala se do kovové stěny, kde po ní zůstala drsná, jako kyselinou vyleptaná prohlubeň. Musí ji něčím zaplnit. Nedokázal nic vymyslet, nakonec přinesl z knihovny Einsteinův portrét a připevnil ho na zeď, aby zakryl díru. Poněkud uklidněn se vrátil ke své práci.

Večer dopil zbytek vermutu a ulehl s hrozným šumotem v hlavě. Cítil, jako bolest narůstá, tiskl si prsty na spánky, až mu naběhly žíly a před očima se zjevily černé vlny krve.

"Zatracené víno," řekl si.

Nemohl usnout. Zdálo se mu, že je v pokoji větší tma než jindy, před očima mu poletovaly kusy zhoustlé temnoty jako velcí černí netopýři. Vhltl tory vrčely.

"Zatracené víno," řekl ještě jednou.

V hloubi lože se ozval ostrý třesk, zařinčelo rozbité sklo. Vyskočil, elastické pásy ho zadržely, neobratně se odepíнал a nohou hledal magnetické boty. Vyběhl do tmavé chodby. Zvuk se neopakoval. Rozsvítil světlo a s přimhouřenýma očima prošel celou chodbou. Zdálo se, že je vše v pořádku. Stál u

dveří svého pokoje, kymácel se, hlava ho bolela, když najednou ucítil zápach. Ostrý zápach, od něhož slzely oči. Nakonec pocho- pil - chlór! Musela prasknout bomba s chlórem a jedovatý plyn pronikl otevřenými dveřmi dovnitř. Zápach byl stále silnější. Napůl udušen přeběhl chodbu, ocítl se v centrále, zavřel za sebou dveře a otočil hermetizační rukojetí - gumové těsnění se nafouklo. Zapnul ventilátory ve všech místnostech a nasměro- val vzduch do čistících filtrů. Začínal si uvědomovat, jakému nebezpečí unikl - chlór byl pod tlakem, jedna bomba by dokáza- la otrávit ovzduší celé lodě. Počkal na úplnou výměnu vzduchu a otevřel dveře. Prasklou bombu našel ve skladu na konci chodby. Proud plynu tryskající pod tlakem narazil na stojany s labora- torním sklem a roztrástil je o zeď. Sklo se vznášelo ve vzduchu, přísáté k ventilačním otvorům. Prázdná bomba se vytrhla z úchy- tek a ležela vklíněná mezi rozbité konstrukce a zeď. Prohlížel bombu ze všech stran, až našel malý kulatý otvor, jako vyvrta- ný. Jeho okraje pokrýval rezavý nálet, vedle něj vyrostly vrstvy krystalků, které prožraly kovovou skořepku. Hleděl na to a nic mu nedocházelo - co to může být? Rez? Alotropie, která změnila kov v rudý prášek? Ale jak ta slitina, jejíž složky dokázal vypočítat i s jejich obsahem v procentech, mohla pod- lehnout alotropii? Že by nějaká kyselina?

Prohlédl ostatní bomby s plynem, nenašel však na nich žádnou rezavou skvrnu. Vrátil se do svého pokoje a cestou zhasínal všechna světla. Ležel potmě a cítil, jak se ho zmocňuje neklid, neurčitý strach, který nedokázal překonat. Připadalo mu, že musí něco udělat, právě teď, a toto vědomí mu nedovolovalo usnout. Opět vstal, rozsvítil světlo a spatřil před sebou Einsteinův portrét, Einsteina s moudrýma očima a bláznivou čupřinou. Zpozoroval, že portrét odstává od zdi!!

Nedokázal se rozhodnout. Pociťoval neurčitý hnus, jako by měl zvednout kámen, pod nímž - jak věděl - se skrývají stonožky, mnohonohé svíjející se nestvůrky. Přistoupil však ke zdi strhl portrét a couvl o krok.

Vypadalo to jako rezavý mech. Vlastně jako odlitek mechu z červeného kovu, v němž kyprost byla nahrazena drsností, tva- ry se pomačkaly a současně zaostřily. Ze zdi vyrůstal červený trs, smáčkuté rostlinky se vpily do kovu, připadalo mu, že vi- dí, jak kořeny vysávají z kovu to, co mu dodává tvrdost a lesk. Pocítil strach. Možná se všude pod nátěrem, uvnitř plné kovové

stěny rozpřeměnilo nakřlivé podhoubí, které dříve nebo později vyraší červeným mechem a svými trsy pokryje všechny stěny, podlahy i stropy? Bojoval se strachem a přitom začal dlátem odlupovat ze zdi červené výhonky. Neustal, dokud neodkryl lesklý holý kov.

Ten pohled ho uklidnil.

Pověsil portrét zpět na zeď a vrátil se do postele.

To byl teprve začátek, první varování. Druhý den obcházel kabiny, od centrály k laboratoři, hledal drsnost, rezavé skvrny, oloupaný nátěr. Ani na chvíli se nerozlučoval s ostrým dlátem a trojhranným pilníkem. Nejraději by všude sedřel vrstvu nátěru, aby viděl kolem sebe jen holý kov, jedinou věc, které mohl důvěřovat. Nesměl to však udělat. Za noci cítil, že v lodi, v jejích nejhlubších zákoutích, se rozrůstá nebezpečí, zrádná rez, kterou kov křehne a vypovídá poslušnost. Loď ho zrazovala. Hu-kot ventilátorů neustával, proud bez přestání protékal bzučícím vedením a hydraulická kapalina cirkulovala v potrubí, on si však byl jist, že to je jen kamufláž, maska zakrývajících spiknutí. Prověřoval údaje přístrojů v centrále. Kdyby zrada zasáhla některou důležitou nádrž nebo vedení, elektrická čidla by okamžitě zjistila změnu odporu a uvědomila by ho poplašným signálem. Kdyby některé čidlo přestalo fungovat, signál by se ozval také. Kdyby přestalo fungovat poplašné zařízení.....

Věděl, že na to nesmí myslet.

Osmý den znovu našel rez, tentokrát v laboratoři, zežranou do stěny tak hluboko, že při čistění měl obavy z proražení stěny. Opět se cítil zalarmován, znovu obešel celou obytnou část a nahlížel do všech koutů, za vodovodní potrubí, za výlevku i vanu, za sítky ventilátorů. Nalézal maličké skvrnky a brousil v těch místech kov, až se leskl jako zrcadlo. Už si myslel, že prohlédl všechny místnosti, když si vzpomněl na malý sklad, no větší než skříň, kam házel poškozené přístroje, které nehodlal spravovat. Nebylo tam ani osvětlení. Prohlížel stěny v ostrém světle silné baterky centimetr po centimetru a v nejvzdálenějším koutě, kde houstla tma a pronikaly stíny, spatřil malý klíček vyčnívající z kovu, lehce prohnutý do linie, navozující přesvědčivě dojem růstu. Klíček se zvětšoval. Alespoň si to myslel. Byl si tím jist. Vyrval ho ze stěny a rozdrtil ho na prášek. Vrtačkou zničil kořínek, vrostlý hluboko do stěny. Stěží se držel na nohou, cítil strach, který ho poléval ledovým potem. Už

nepochyboval, že nebezpečí je stále větší, reálnější a současně mu nelze uniknout. Odkud proniklo do lodě? Stále byl ochoten připustit, že sama loď se proti němu vzbouřila, v nepochopitelné pomstě za to, že s ní mohl dělat všechno a současně byla bezmocná a bezradná. Odpověď ze Země nepřicházela. Od té odpovědi si ostatně moc nesliboval, jen doufal, že získá souhlas s přerušením letu a zapnutím motorů, které namíří jeho loď zpět k Zemi.

Posedával v centrále, sledoval pozemský televizní program a kontroloval, neustále kontroloval polohu ručiček na stupnicích přístrojů.

Jednoho dne pocítil otřes. Rozsvítila se radarové obrazovka, zařinčel zvonek, který ho volal k řídicímu pultu. Na obrazovce osvětloval zelený paprsek nevýraznou skvrnku, na níž se marně pokoušel rozeznat obrysy. Určil její souřadnice, zapnul stabilizaci a odešel do observatoře, kde na něj čekaly teleskopy ve velké hale bez stěn. Namířil malý dalekohled ve směru vypočteném radarem a pohlédl do okuláru. Uviděl kosmickou loď. Protáhlé, nezvyklých tvarů, letěla bezvládně s vypnutými motory. Její povrch jiskřivě svítil. Horečně začal mačkat tlačítka počítací, vypočetl rychlost, směr letu, potom se spojil s centrálou a vyžádal si údaje vzájemného pohybu lodí. Měly se setkat za půl hodiny. Vyvolával tu raketu na rádiových vlnách, avšak mlčela. Vzdálenost se neustále zmenšovala. Čím víc podrobnosti rozeznával, tím byla udivenější. Raketa nepocházela ze Země. Nikdy, určitě nikdy nestavěli na Zemi podobné lodě. Když se o tom ujistil, pocítil ještě větší vzrušení. Namířil na cizí loď všechny analytické oči své rakety, automaty zapisovaly na magnetické pásky informace o tvaru objektu, dráze letu, rychlosti, záření. A on se stále přibližoval, už byl dobře viditelný pouhým okem, stříbrný a mlčící. Nejmenší vzdálenost - šest kilometrů. Loď rotovala kolem své osy. Odhalila břicho s řadami oken, potom pláty povrchu, připomínající vypuklé zrcadlo, až se objevil vchod. Jeho dveře nebyly zřejmě uzavřeny. Zahledl se na ně pozorněji a zpozoroval, že ze spáry mezi okrajem otvoru a dveřmi vyčnívají rezavé pružné lodyhy.

Ohtěl - předtím - nasměrovat svou loď na dráhu shůru s raketou Mimoszemšťanů, proniknout na její palubu, nalézt piloty, navázat kontakt. Ale teď rezignoval. Vrátil se do centrály a vypnul motor.

Nakonec přestal důvěřovat poplachovému systému. Rozhodl se, že půjde k reaktoru a osobně ověří jeho činnost. Oblékl si kombinézu vyloženou olovem a začal scházet šachtou, spojující obytnou a motorovou část. Stěny šachty byly hladké, ale když se na ně díval pozorněji, zpozoroval malé rezavé skvrnky, drobné jako tiskařské body. Jak sestupoval níž, jejich počet rostl. Ještě víc jich bylo na stěnách chodby, vedoucí do místnosti, které přímo přiléhala k pancéřovému obložení reaktoru. Při uzavírání kulatý příklop, přidržený pružinovými úchytkami. Při zépase se zámek pociťoval neurčitý neklid. Zdálo se mu, že něco tlačí zevnitř na příklop, že stačí škvíra, malý otvor, aby nebezpečí nahromaděné za ním se rozšířilo do celé loď a zalilo ji jako povodňová vlna. S námahou se ovládl. Ze všech sil hrubou pákou uvolňující příklop, který s hluchým zvukem odskočil.

A uvnitř se rozrůstal hustý les. Oněměle zíral na rezivé větve, pružné, uzlovité, splétající se v hnědočervenou houštinu ježící se trny. Silné kořeny se vpily do obložení reaktoru hnátého jako mech, jako duby silné stromy z červené rzi se prolétaly drsnými kmeny a hladkými větvemi. Stěny porostlé živá plíseň, pokryla trubice Geigerových počítaců zaměřených na reaktor a v koutech se slila v pórovitou hmotu, kde mech rostl na mechu a poskytoval podloží následující vrstvě. Ploché slídové listy, hnědé kalichy, rozevřené jako večerní květy, cizopasnici sající energii, požírající vzduch a ocel!

Ucouvl s rozšířenýma očima.

"Zrada," zašeptal, "Zrada."

Běžel chodbami se zrudlými stěnami, zavíral za sebou všechny dveře, hermetizoval těsnění, zstrkoval zástrčky. Udýchaný, stále v olověném skafandru, který mu tísnil ramena, se ocitl v knihovně, a teprve za chvíli postřehl, že vstoupil do ne-správných dveří.

Pohlédl na poličky plné tlustých svazků. seřazených podle jmen autorů a stisknutých pružinami, každý na přiděleném místě. Když prohlížel tituly, přitom zavadil ramenem o jednu knihu, která vypadla ze své přihrádky na podlahu. Padla na hřbet a otevřela se. Zvedl ji. Písmeno P. Pandora. Panslavismus. Panspermie. Hypotéza panspermie - všeoplodňování. Vypracovaná laureátem Nobelovy ceny Svante Arrheiem a nopsaná v jeho knize Vznik světů. Sugestivní možnost přenesení života ve vesmíru tlakem záření z Pra-zdroje Života. Mikroskopické zárodky -

- spóry, s rozměry řádově 10^{-7} milimetru, mají dostatečně vysoký poměr povrchu k objemu, aby tlak světla postačil k jejich odtržení od Země. Když se ocitnou v příznivých podmínkách, oživnou. Zárodky některých bakterií odolávají nízké teplotě i kosmickému záření, hypotéza panspermie může být tedy teoreticky správná.

Na chvíli pocítil oslnění.

Skutečně. Miniaturní spóry mohly proniknout do nitra jeho lodě. Snad je i sám přinesl na svém skafandru. Malé, nepostřehnutelné jako atomy, mohly se nechat roznést vzduchem do všech kabin, uchytit se na stěnách, růst v klimatizačním potrubí. Mohly proniknout všude. Zrnka drobnější než kosmický prach, zmražená kosmickým chladem, se vznášela v prostoru kolem jeho lodě, usedala na pancíř rakety, ale ve vakuu se nemohla rozvíjet - potřebovala teplo, mírný tlak ovzduší a kov. Proč právě kov? Třeba to byla specifická forma života, zrozená evolucí tehdy, když se v prostoru objevila první raketa. Viděl přece loď Mimoszemšťanů, kterou pohltila. Třeba nebyla jediná, která s vyhaslým reaktorem, s ovzduším na chodbách plným rezivého prachu krouží na oběžné dráze kolem jádra Galaxie spolu s oblakem zárodků, které nepronikly dovnitř. Třeba je všechen mezihvězdný prostor, vzdálený od silných gravitačních polí, přitahujících zárodky k planetám, plný miliard kroužících zrníček, přinášejících spolu se životem smrt?

Zazněl zvonek volající ho do radiostanice. Přišla odpověď ze Země. Přečetl několik slov, vytištěných na papírové pásce - dovolení k návratu. Horečně přiběhl k pultu, připoutal se ke křeslu a začal postupně tisknout klávesy. Na velkém panelu se rozsvěcovala světla, zněly bzučáky, na kulatých obrazovkách se objevily zeleně svítící čáry diagramů.

Poslední světlo se však nerozsvítilo. Bušil na červené tlačítko spouštějící motory, viděl vibrující ručičky přístrojů, proud přitékal, energie narůstala v souladu s náběhovou křivkou, ale motory neběžely, čidla neodpovídala. Začal bušit pěsí do stolu, něco křičel, překřikoval ryk poplašné sirény, která se ozvala, až se nakonec uklidnil a hleděl na zmírající panel. Uvnitř lodě postupně hasla světla.

/přeložil P. Weigel/

|| FANZINY - jaro 87 ||

O této nové rubrice uvažujeme již delší dobu. Nejen vydavatel fanzinu si totiž stěžuje na nedostatek zpětné vazby: na názory, kritiku, ohlasy, co se líbí či nelíbí a proč. Snažili jsme se tedy získat někoho dostatečně znalého věci, kdo by se této rubrikou ujal. Ale ani ti nejmilejší z odvážných reků našeho fandomu nenalezli dostatek odvahy jít se svými názory bezostyšně na veřejnost. Je přeci nabílední, že měla kritika být k něčemu, nemůže být pouze pozitivní. Ale ztrácovat dílo, za nímž, jak dobře víme, jsou hodiny ahodiny práce? Do toho se nikomu moc nechce.

A tak jsem v tom nakonec zůstal sám. Kdyby se však našel někdo, kdo by chtěl vyslovit svůj názor, bude vítán.

L. Peška

P.S. Pokud snad máte na některý z dále uvedených fanzinů jiný názor, máte samozřejmě pravdu.

Villoidus (4,5,6/86) : Potěšitelná je úspěšná snaha redakce po zlepšení grafické úpravy. Zaujal mne článek E. Hauserové o zákulisi Miniconu 86.

Andromeda News (prosinec 86) : Dokazuje, že humorný fanzin je velmi nesnadné dělat. To, nad čím se poprvé můžeme potřást smíchy, vyvolá na potřetí jen zdvořilý úsměv.

příloha Rudé zástavy : Orientováno zejména na vlastní tvorbu. Objevují se i články z oborů příbuzných SF (počítače, astronomie)

Informátor (2/87) : Působivá obálka (od K. Saudka).

Třesk (4/86) : Standartně dobrá úroveň.

Trifid (beta) : Bohatě a pestře ilustrováno. Problematické je snad jen zařazení článku týkajícího se počítačové hry KNIGHT LORE.

Poutník (7,8/86) : Po obsahové stránce jsou na místě opět jen slova chvály.

Bonsai (září 86) : Obsah tvořen převážně tvorbou domácích amatérských autorů (chválehodné). Originální a svěží je rubrika "Perličky". Graficky i technicky nadprůměrné.

Lemai (8/87) : Kvalita obsahu postupně roste.

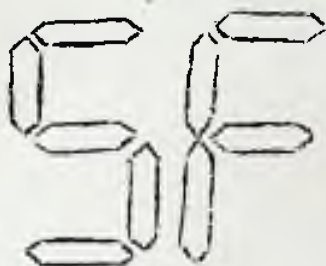
Interdrb : Tedy mne napadá jen otázka - proč?

Sféra (1/87) : Převážně zaměřena na zahraniční tvorbu (články, povídky). Výborné ilustrace.

Leonardo (2/87) : Průkopnický čin v oblasti fantasy; článek D. Chmelaře je vynikající.

AF 167 (5/86) : Zaujal mne článek J. Smékala. K. Blažek poukazuje na problém jazykové čistoty našich fanzinů (oprávněně!). Opět se tedy objevuje otázka, do jaké míry používat profesionální hlediska na amatérské výtvary. I když ona to není jistě jen otázka jazyková. Jak se vám například líbí překlad názvu novely J. Varleye: Press Enter - Nastupuje tisk (AF 167, str. 11) ?!

SLAN: časopis pro vnitřní potřebu SFK Slaný. NEPRODEJNÉ ! ZDARMA!
Povoleno OK ONV Kladno, č.j. 82/86 Redakční rada: P. Brázda, L. Peška
Ilustrace: M. Štoviček, J. Geringová Obálku navrhl: Teodor Retrekl
80.výtisků, vyšlo v květnu 1987, číslo 2.(12.), 36 stran

filmy

STARMAN

Země vzniku: USA, 1985
Kamera: Donald M. Morgan
Scénář: Bruce A. Evans, Raynol Godeon, Dean Riesner
Hudba: Jack Mitzche
Režie: John Carpenter
Hrají: Jeri Bridges, Karen Allen, Charles Martin Smith aj.

Vesmírným nekonečnem letí sonda Voyager II. Na palubě nese poselství možným mimozemským civilizacím o inteligentním životě na Zemi. Sonda je zachycena a poselství dešifrováno. Vzápětí letí cosi opačným směrem. Předmět se blíží k Zemi.

V oddělení NSA /National Security Agency/ zjišťují přítomnost neznámého tělesa v atmosféře nad územím USA. Muži se dohadují o původu tělesa - hypotéza, že jde o sovětskou zbraň, je vyloučena. Mezitím je předmět zasažen střelami amerického letectva a podle výpočtů má dopadnout do státu Wisconsin. Do střediska NSA je povolán expert - Marek Shermin.

V domě u jednoho z Wisconsiných jezer sedí a popíjí mladá žena, Jenny Hayden. Dívá se na amatérské filmy, jejichž hrdinou je mladý muž, zřejmě její manžel. Napolo opilá si jde lehnout. V tu chvíli proletí nad domem zářící předmět, který při dopadu zapálí les. Z předmětu vyleze "průzkumník" a kráčí rovnou do domu. Iam si vše pozorně prohlédne, na stěle uvidí fotogramy Scotta, manžela Jenny a bere na sebe jeho podobu. Jenny probudí hluk a záblesky. Jde se podívat do obýváku. Na zemi leží dítě, které při každém záblesku roste. V dlani svírá 7 šedivých kuliček. Potom vstává a zdraví Jenny v několika jazycích. Jenny s hrůzou zjišťuje, že neznámý muž vypadá jako Scott. Vzápětí omalevá. "Scott" se dál věnuje prohlídce domu. Jenny se probudí až ráno a ihned pomýšlí na útek. Před domem vidí "Scotta", jak drží v ruce zářící kuličku a vysílá zprávu svým: "Obyvatelstvo je nepřátelské, setkáme se za 3 dny na dohodnutém místě." Jenny pokus o útek nevyjde a je donucena odvést muže až do Arizony. Na určení přesného místa použil neznámý další kuličku.

Na místo dopadu předmětu přichází Marek Shermin. Celá oblast je uzavřena armádou.

Jenny je zoufalá, snaží se upozornit na sebe okolí nějakým dopravním přestupkem, ale nikdo jí nevěnuje pozornost. V autoradiu vysílají reportáž o neznámém zářícím předmětu, který dopadl do Wisconsinu. Jenny se ptá neznámého, jestli to byl on. Po chvíli úmyslně nabourá do nákladního automobilu a začne křičet o pomoc, že byla unesena. Starman však řidiče kamionu odzbrojí třetí zářící kuličkou a dále pokračují v jízdě. Při hovoru si Jenny všimne, jak se muž z hvězd každým okamžikem učí nové věci.

Šofér kamionu se hlásí na policii a uvede značku Jennina vozu. Policie zjistí jméno a adresu majitele a okamžitě hlásí případ Marku Sherminovi. Mark se na dané adrese dozví, že Scott Hayden je již nějakou dobu mrtvý, ačkoli ho řidič kamionu podle fotografie identifikoval.

Jenny vyvetlí Starmanovi, že je třeba načerpat benzín. Odejde na záchod a nechá za zrcadlem vzkaz, že byla unesena. Starman ho však najde a přesvědčí Jenny, že nemá zlé úmysly. Dal řídí auto Starman a Jenny odpočívá. Při rozhovoru se dozví, že se Starman musí do 3 dnů dostavit na dané místo v Arizoně, jinak jeho společníci odloží a on zahyne, protože jeho tělo bylo vytvořeno jen na třídní trvání.

Zastaví u motorestu. Před ním rovněž parkuje lovec s uloveným srncem na kapoto. Starman nemůže pochopit, proč člověk zabíjí zvíře, které mu nic neudělalo. Po večeři se Jenny rozhodne utéct. Mezitím se Starman dostane do potyčky s lovcem, protože srnce oživil další zařící kuličkou. Ze rvačky Starmana zachrání Jenny a pak společně odjíždějí. Jenny vypráví o manželovi. K motorestu přijíždí Shermin a dovídá se další směr jízdy hledané dvojice. Ti zastaví u nějakého motorestu, kde se zrovna slaví sportovní vítězství. Motorest je zahy obklopen policií. Jenny se Starmanem se to včas dozví a pokusí se utéct. Jenny je těžce ranena. Starman se ji pokusí zachránit, ale kulička zřejmě nepůsobí. A proto odjíždí. Jenny se za půl hodiny probere a telefonuje na policii, že není obětí únosu. Dozví se, kterým směrem jel Starman a vydá se za ním. Při policejním záahu Starmana zachrání a dále pokračují v cestě stopem a nákladním vlakem. Ve vlaku se milují. Starman řekne Jenny, že za 9 měsíců porodí syna-člověka. Když vystoupí z vlaku, zjistí, že svůj cíl přejeli o několik kilometrů. Jsou v Las Vegas. Starman v hracích automatech spouští peněz na cestu zpět. Pronajmoutým autobusem se dostávají téměř k cíli, jsou však dopadeni vojenskou hlídkou a předběžně vyslyšáni. Starman informuje Shermina, že mu zbývá jen hodina života. Shermin je tedy propouští. Seběhnou do kráteru ozářeného zvláštní červenou barvou a Starman předává Jenny poslední kuličku pro syna. Červená zař pomalu mizí a s ní i Starman.

/podle Světelných roků připravila
J. Géringová/

OBSAH :

Krátké ohlédnutí	1
O.Neff: Moderní SF	2
J.Varley: Press Enter	9
Z parconského šuplíku	13
A.G.Lazarčuk : Mince	13
Zprávy z fandomu	19
A.C.Clarke: Omamný květ Comarre	20
SF v Polsku	26
Fanziny - jaro 87.....	34
SF filmy :Starman	35
Obsah	36

Ilustrace na zadní straně použita z chystané knihy nakladatelství Mladé letá - Jan Fekete: Okolo galaxie za 80 týždňov.

